

Mr. sc. Krešimir Nimac¹

USTROJSTVO I ORGANIZACIJA OBALNIH STRAŽA U SVIJETU S POSEBNIM OSVRTOM NA OBALNU STRAŽU SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

Stručni rad / Professional paper

UDK 351.749.2(73)

More kao prirodni resurs zauzima više od 2/3 cjelokupne zemljine površine. U svakom trenutku se na morskim površinama, dubinama kao i zračnom prostoru iznad morskih površina odvija čitav niz različitih aktivnosti, od prirodnih do onih uvjetovanih djelovanjem čovjeka. Zaštita tog prostora se nameće kao jedno od najvažnijih pitanja. Stoga se države odlučuju na različite institucionalne oblike zaštite tih prostora. U ovom radu autor opisuje ustrojstvo i organizaciju Obalnih straža u svjetskim okvirima kao jednog od institucionalnog oblika zaštite morskih prostora, uz poseban osvrt na Obalnu stražu SAD-a.

Ključne riječi: ustrojstvo, Obalna straža, United States Coast Guard

1. Uvod

Analizom enciklopedijske literature uočena je različitost u definiciji pojma obalne straže. Američka enciklopedija definira obalnu stražu (*Coast Guard*) vojnom djelatnošću u miru i ratu, nakon čega navodi pet glavnih zadaća nacionalne obalne straže². Britanske enciklopedije određuju pojam obalne straže s ratnim brodovima kojima je zadaća štititi nacionalne interese na moru i spašavati brodove i ljude u nezgodama nadomak obale. Zanimljivo je da primjerice ruska i njemačka izdanja enciklopedija s kraja 20. stoljeća pojam obalne straže uopće ne bilježi.

Jedna od definicija obalne straže jest da pod njom podrazumijevamo manevarske i stacionarske snage civilnih i vojnih struktura namijenjenih zaštiti gospodarskih interesa države u teritorijalnim vodama te nadzoru prometa i pružanju pomoći na moru³.

Danas u svijetu egzistiraju tri svjetska modela pomorskih država koje:

¹ Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Šibensko-kninska

² The Encyclopedia Americana, str. 147. prva zadaća su poštivanje i potpora provedbe državnih zakona, druga zadaća je primjena zakona i provedba naputka o spašavanju, treća je organiziranje i pružanje pomoći u plovidbi, spašavanju i prometu u polarnim uvjetima, četvrta je provedba oceanografskih istraživanja i peta je održavanje spremnosti za djelovanje u sastavu ratne mornarice.

³ Luburić, Dragoljub, Obalne straže u svijetu, »Naše more« 45 (3-4, 5-6)/98. g., Dubrovnik, str. 185. - 189.

- a) imaju prepoznatljivu obalnu stražu,
- b) nemaju obalnu stražu te umjesto nje rabe policijske formacije,
- c) nemaju ni obalnu stražu ni policijske formacije pa njezine zadaće obavlja granična služba.

Od 120 pomorskih zemalja samo 15 zemalja ima klasičan model pomorske straže. Među njima nisu takve pomorske sile poput Australije, Španjolske, Irana, Rusije, Kine, Meksika, Izraela, Novog Zelanda, Južnoafričke Republike. Ni jedna od nekadašnjih komunističkih zemalja nikad nije imala obalnu stražu, pa čak se i u zemljama Europske unije ne pokazuje osobito zanimanje za razvoj klasičnog modela obalne straže već se primjenjuju različite kombinacije ustrojstva te službe na moru.

Najtipičniji predstavnici obalne straže su Sjedinjene Američke Države i Kanada. Vrijedi istaknuti i da je Finska jedina zemlja zatvorenog mora koja ima obalnu stražu, a Island država koja nema ratnu mornaricu, ali ima obalnu stražu.

2. Obalne straže europskih zemalja

S obzirom na ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju nameće se potreba komparacije ustrojstva obalne straže u Europi, i to prije svega u državama članicama Europske unije.

Prije svega valja naglasiti da u tri države Europske unije, i to Belgiji, Cipru i Latviji poslove obalne straže isključivo obavlja ratna mornarica. Najstarija europska Obalna straža jest švedski Kustbevakning koja je osnovana prije 370 godina. Dugo je bila sastavni dio carine, ali 1988. godine se odvaja od carine u samostalnu organizaciju pod nadzorom Ministarstva obrane. U svom radu koristi 15 plovila, 2 zrakoplova i 6 helikoptera i zapošljava oko 600 pripadnika, a nadležna je za civilnu kontrolu mora, zone ribarenja i obalnog pojasa, provedbu ribarskih zakona, zaštitu okoliša, i borbu protiv krijumčarenja droga. Ona je ujedno i sastavni dio švedske službe traganja i spašavanja. Poslovi traganja i spašavanja na moru i organizacije Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja u Švedskoj su u nadležnosti pomorske uprave.

Norveška Obalna straža (*Kystvakt*) je utemeljena u travnju 1977. godine te je operativno podređena Zapovjedništvu obrane Norveške. Ima približno jednak broj plovila kao Švedska, ali i tri puta više pripadnika zbog veće ukupne istisnine brodova. Republika Hrvatska je u ustroju svoje Obalne straže primjenjivala upravo ustroj norveške Obalne straže. Obalna straža Islanda (*Landhelgisgeazlanu*) ima tri veća broda koji su višenamjenski zbog činjenice da Island nema ratnu mornaricu pa su ti brodovi opremljeni i oružjem većeg kalibra, sredstvima za protuminsku zaštitu, te oružjem za sprječavanje podmorničke opasnosti.

U Danskoj pored ratne mornarice za zaštitu nacionalnih interesa na moru osnovane su Pomorska domovinska straža, Služba ribarske policije koja se nalazi pod upravom Ministarstva ribarstva i pomorska policija pod upravom Ministarstva unutarnjih poslova. Finska Obalna straža (*Frontier Guard*) ima desetak plovila s oko 1 500 pripadnika, a ustrojena je kao finska granična straža pod upravom Ministarstva unutarnjih poslova.

U Estoniji je Obalna straža pod Ministarstvom unutarnjih poslova i odgovorna je za traganje i spašavanje, te prevenciju zagađenja.

Za razliku od navedenih skandinavskih država, koje su tipične predstavnice zemalja koje imaju klasične obalne straže, u zemljama zapadne Europe klasičnu obalnu stražu imaju Njemačka i Nizozemska. Njemačka Obalna straža (*Kustenwache*) ustrojena je kao koordinativno tijelo za obavljanje poslova sigurnosti plovidbe, zaštite mora od onečišćenja, nadzor ribarenja, i nadzor i zaštitu nacionalnih granica. U Nizozemskoj je 1987. godine velik broj zasebnih pomorskih službi ujedinjen u Obalnu stražu zasnovanu na koordinaciji među resornim ministarstvima, a od 1995. godine operativni nadzor nad Obalnom stražom je pripao mornarici.

U Velikoj Britaniji postoji velik broj pomorskih službi koje obavljaju poslove zaštite i provođenja vlasti na moru. Najpoznatije su Pomorska služba carine i trošarine, Služba spašavanja, Služba za zaštitu ribolova, i Pilotska služba. Služba obalne straže u Velikoj Britaniji organizirana je na kopnu u sastavu vladine agencije pod nazivom *Maritime and Coast Guard Agency*.

I u Francuskoj su ustrojene brojne pomorske službe na moru koje pored ratne mornarice obuhvaćaju pomorsku policiju, carinu i službu spašavanja na moru. Djelokrug odgovornosti ovih službi je priobalje, dok se na otvorenom moru o zaštiti interesa brine francuska ratna mornarica. Usklađivanje rada deset ministarstava na moru pod izravnom je odgovornošću premijera, a ministarstva koordiniraju svoj rad u okviru Generalnog tajništva za more.

U Španjolskoj flotom koju koristi Pomorska uprava Španjolske za poslove nadzora pomorskog prometa, sigurnosti na moru i sprječavanje onečišćenja upravlja zasebna državna ustanova pod nazivom *Rescue and Pollution Prevention Services State Corporation*. Ona posjeduje vlastita plovila, a koristi i usluge Pomorskog crvenog križa. Također surađuje i koristi plovila drugih institucija kao što su pogranična straža, carina, te plovila za nadzor ribarenja koja su u nadležnosti regionalnih vlasti. Flotu državne ustanove koordiniraju centri za traganje i spašavanje prilikom akcija traganja i spašavanja na moru, a rabe je i lučke kapetanije za svoje redovne aktivnosti.

U južnoj Europi ističu se Obalne straže Italije, Grčke i Turske. S obzirom na činjenicu da s Italijom dijelimo najdužu morsku granicu Jadranskog mora o ustroju Obalne straže Italije će biti više riječi u sljedećem poglavlju.

U Turskoj je za zaštitu državnih interesa na moru ustrojena Obalna straža (*Sahil Guvenlik*) kao najmlađa od turskih službi na moru i jedina zadužena za provedbu sudbene vlasti na području teritorijalnog mora i gospodarskog pojasa. Namjena Obalne straže je stvaranje preduvjeta za održavanje sigurnosti teritorijalnog mora i unutrašnjih voda s posebnim naglaskom na tjesnace Istanbul i Canakkale, i za sprječavanje krijumčarenja. Broji oko 1 000 zaposlenih s ukupno 35 plovila i u sastavu je Ministarstva unutarnjih poslova.

U Grčkoj je Obalna straža (*Limenikon Soma*) ustrojena na poluvojnim osnovama. U mirnodopskom stanju se nalazi pod upravom Ministarstva trgovačke mornarice, a u uvjetima neposredne ratne opasnosti pod upravom Ministarstva obrane. Broji oko 4 000 pripadnika te oko 250 manjih brodova bez jačeg naoružanja.

Obalna straža Republike Italije (Guardia Costiera)

Obalna straža Republike Italije (*Guardia Costiera*) zaslužuje detaljniju raščlambu prije svega uzevši u obzir da s Republikom Italijom dijelimo najdužu morsku granicu, kao i zbog

činjenice vrlo velike osjetljivosti i ranjivosti ekološke ravnoteže Jadrana, a što je i za Italiju kao turističku zemlju poput Hrvatske od vrlo velikog značaja. Ipak valja naglasiti da je za Italiju posebno glede turističkog gospodarstva važniji zapadni dio Sredozemlja, odnosno Tirensko i Ligursko more u odnosu na Jadransko i Jonsko more.

Postrojbe lučkih kapetanija – *Guardie Costiere* su postrojbe talijanske ratne mornarice koje imaju funkciju uglavnom vezanu uz civilno korištenje mora i u vezi su s različitim ministarstvima koja se na njih oslanjaju u svom radu, a prije svega je riječ o Ministarstvu prometa i plovidbe koje je 1994. godine naslijedilo od Ministarstva trgovačke mornarice većinu funkcija povezanih s korištenjem mora, a posebno aktivnosti povezanih uz komercijalnu i rekreativnu plovidbu. Proračun Ministarstva prometa i plovidbe pokriva troškove potrebne za funkcioniranje *Guardie Costiere*.

Guardia Costiera je ustrojena na dvije razine. Prva razina, odnosno središnji dio koji je pod zapovjedništvom Glavnog zapovjedništva Lučkih kapetanija ustrojen je na način da se na njezinom čelu nalazi glavni zapovjednik⁴ koji ima svog pomoćnika, pripadajućeg višeg časnika te tajnika. Neposredno u upravi glavnog zapovjednika se nalazi i ured za planiranje i financije, pravni ured, ured za odnos s javnošću, ured za nadzor i kontrolu i ured dušebrižništva.

Nakon glavnog zapovjednika u hijerarhiji slijedi zamjenik glavnog zapovjednika koji ima svog pomoćnika, glavnog tajnika te ured općih poslova kao i arhiv s tajnim dokumentima.

Guardia Costiera ima i sedam različitih Odjela, i to: Odjel za ljudske resurse koji se sastoji od ureda za časnike, ureda za dočasnike, ureda za ustroj i obuku i ureda za vojno predstavništvo; Odjel za pravne poslove koji se sastoji od ureda za pravne poslove, ureda za institucionalne usluge i ureda za inspekcijske poslove; Odjel za planiranje i operativu; Odjel flote koji se sastoji od ureda za planiranje i održavanje, ureda za brodove i plovila i održavanje pogonskog sustava, ured za zrakoplove i ured za kopnena vozila; Odjel za administrativne poslove i logistiku koji se sastoji od ureda za administraciju i računovodstvo, ureda za logističku potporu i ureda za nabavu; Odjela za sigurnost plovidbe koji se sastoji od ureda za međunarodne odnose, ureda za normativne i izvršne funkcije, ureda za sigurnost i sigurnosne mjere i ureda za istragu; i Odjel za istraživanje i razvoj koji se sastoji od ureda za elektroničku opremu i operativni sustav, ureda za informatički sustav i ureda za razvoj.

Drugu razinu predstavljaju postrojbe *Guardie Costiere* na terenu duž 8 000 kilometara talijanske obale koje su ustrojene u 14 pomorskih uprava koje zapovijedaju s isto toliko zapovjedništava operacija u pomorskim zonama, 52 lučke kapetanije, 45 ureda pomorskih okruga, 136 lokalnih pomorskih ureda i 46 povjerenstava za sigurnost na plažama⁵.

Glavne zadaće *Guardie Costiere* su provedba akcije traganja i spašavanja na moru⁶, potom poslovi vezani uz sigurnost plovidbe sa sustavnim nadzorom ukupne nacionalne flote trgo-

⁴ Glavni zapovjednik je admiral Felicio Angrisano

⁵ Uz navedeno dio *Guardie Costiere* su i pomorsko zrakoplovne postrojbe, COSPAS/SARSAT satelitska postaja u Bariju, tri grupe za podvodne operacije (San Benedetto del Tronto, Napulj i Messina), Odjel zaštite mora lučkih kapetanija pri Ministarstvu zaštite okoliša, i Odjel za ribarstvo pri Ministarstvu poljoprivrede.

⁶ U slučaju akcija traganja i spašavanja u Italiji glavno zapovjedništvo preuzima talijanski pomorski koordinacijski centar za traganje i spašavanje (IMRCC) koji predvodi složene aktivnosti uz pomoć *Guardie Costiere*, te drugih vojnih i civilnih postrojbi za spašavanje. Pomorske uprave *Guardie Costiere* dobivaju funkciju sekundarnih centara

vačkih, ribarskih i rekreacijskih plovila kroz aktivnosti nadzora luka, te nadzorom strane trgovačke flote koja uplovljava u talijanske luke.

Zadaće su također vezane i uz zaštitu morskog okoliša u suradnji s Ministarstvom okoliša, kao i nadzor ribarstva u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede. Potom su tu zadaće vezane i uz provedbu administrativnih djelatnosti poput registracije plovila, obrazovanja pomoraca i sankcioniranja pomorskih prekršaja, a usku suradnju ostvaruje i s Ministarstvom obrane, Ministarstvom kulture (podvodna arheologija), Ministarstvom unutarnjih poslova⁷ (sprječavanje ilegalnog prelaska državne granice), Ministarstvom pravosuđa i civilne zaštite.

3. Obalne straže azijskih država

U Aziji samo tri države imaju klasičnu obalnu stražu⁸. Ostale pomorske i otočne države namjenske zadaće obavljaju plovilima ratne flote i vojnog zrakoplovstva odnosno graničnom službom. Klasičnu Obalnu stražu imaju Indija, Južna Koreja i Japan.

Najmoćnija Obalna straža među azijskim zemljama je japanski Haijo Hoancho – Agencija za sigurnost na moru. Ima čak 12 000 pripadnika, više od 100 brodova od kojih je 40 % veće istisnine od 1 000 tona, 25 motrilačkih zrakoplova i 50 helikoptera velikog radijusa leta za pružanje pomoći i spašavanje ljudi. Posebnu pozornost se pridaje nadzoru uvoza nafte morskim putem i ekologiji s obzirom da Japan ne posjeduje prirodne izvore nafte.

U Indiji je nacionalna Obalna straža uvrštena pod Ministarstvo obrane i broji 25 000 pripadnika s 35 brodova te 30 helikoptera.

Korejska Obalna straža broji oko 5 000 pripadnika, 40 plovila te predstavlja moćnu organizaciju za zaštitu nacionalnih interesa, pružanje pomoći te spašavanje u jednom od najprometnijih područja svijeta.

4. Obalne straže američkih država

Dvije velike sjevernoameričke zemlje Kanada i Sjedinjene Američke Države su najtipičniji predstavnici obalne straže s daleko najviše pripadnika⁹, pod čijim zastavama plove najviše velikih brodova, a iznad oceana lete mnogobrojni zrakoplovi.

Za razliku od srednjoameričkih država koje uopće ne poznaju i nemaju ustrojenu obalnu stražu, ona je izuzetno razvijena u Kolumbiji (*Cuerpo del Guardacosts*), a prije svega u Argentini (*Prefectura Naval Argentina*).

pomorskog traganja i spašavanja (MRSC). One mogu provoditi akciju traganja i spašavanja unutar vlastite jurisdikcije ili prema specifičnim direktivama ili zaduženjima nacionalnog centra (IMRCC).

⁷ Pomorska policija Republike Italije je zavidno opremljena za obavljanje upravnih poslova na moru, a područje njezine odgovornosti seže do 3 nautičke milje od obale, nakon čega počinje područje nadležnosti Guardie Costiere.

⁸ Za razliku od Azije na afričkom kontinentu praktički i ne postoje brodovi niti ustrojena obalna straža, izuzev skromnih egipatskih i marokanskih potencijala.

⁹ U kanadskom Coast Guardu je zaposleno više od 10 000 ljudi na više od 50 brodova s više od 130 000 tona istisnine, a u američkom Coast Guardu je zaposleno 40 150 ljudi u aktivnoj službi, 8 000 je rezervista i 35 000 pomoćnog osoblja na više od 110 brodova i 210 zrakoplova.

Obalnu stražu Argentine su još 1756. godine utemeljili španjolski kolonizatori i danas je u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova. Ukupno broji 14 500 pripadnika. Njena karakteristika je da se zbog nepovoljnih meteoroloških uvjeta južnog Atlantika u svom radu uglavnom koristi zrakoplovnim snagama. Orijentacija na zrakoplovne snage je uslijedila i nakon debakla u Falklandskom ratu 1982. godine.

U Južnoj Americi možemo još istaći i Obalne straže Perua s deset plovila i Venezuele koja rabi četiri broda u poslovima Obalne straže. Zanimljivo je da Brazil kao najveća zemlja Južne Amerike devedesetih godina prošlog stoljeća definitivno odustaje od koncepta stvaranje brazilske Obalne straže.

4.1. Obalna straža Sjedinjenih Američkih Država (*United States Coast Guard – USCG*)

Povijest USCG datira od 04. 08. 1790. godine kada je Prvi kongres SAD-a odobrio izgradnju 10 plovila za provedbu carinskih i trgovačkih zakona, sprječavanje nezakonite trgovine i zaštitu prikupljanja federalnog prihoda. U počecima svog djelovanja USCG je bila u nadležnosti Ministarstva financija i naziva se Carinska mornarica i Državna carinska služba. Svoj sadašnji naziv dobiva 1915. godine kad se aktom Kongresa SAD-a ujedinjuje Državna carinska služba s Američkom službom za spašavanje. USCG – u se 1939. godine pridružuje i Američka svjetioničarska služba odlukom predsjednika Franklina Roosevelta s čime USCG započinje i s održavanjem sredstava za navigaciju uključujući i svjetionike. Godine 1946. pripaja joj se i Biro pomorske inspekcije i navigacije s čime se sigurnost plovidbe trgovačke mornarice također stavlja u nadležnost USCG-a. Ona predstavlja jednu od najstarijih organizacija federalne vlade i do utemeljenja Ministarstva mornarica 1798. godine predstavlja jedinu američku naoružanu silu na moru. Od 1967. godine do 2003. godine USCG je u sastavu Ministarstva prometa, a 2003. godine prelazi u sastav Ministarstva domovinske sigurnosti. Kao dio Ministarstva domovinske sigurnosti USCG djeluje u vrijeme mira s prvenstvenom zadaćom provedbe zakona na moru, zaštite obale i luka, te spašavanje života i imovine na moru. U vrijeme rata ili naredbom predsjednika SAD-a, USCG djeluje u sastavu Ministarstva mornarice. Moto USCG-a je *Semper Paratus* (Uvijek spreman).

USCG je najstarija kontinuirana pomorska služba u SAD-u, a ima veoma široku i važnu ulogu u domovinskoj sigurnosti SAD-a, provedbi zakona na moru, provedbi akcija traganja i spašavanja, pravodobnom reagiranju na morska ekološka onečišćenja i održavanju riječkih, unutar obalnih i priobalnih sredstava za pomoć u navigaciji. Njezina zakonska obveza kao jedne od pet vojnih postrojbi u odori SAD-a i najmanje naoružane postrojbe je zaštita ljudi, imovine, okoliša te američkih ekonomskih i sigurnosnih interesa u bilo kojem pomorskom području u kojima su isti ugroženi uključujući međunarodne vode, američku obalu, luke i unutarnje plovne putove. Ona predstavlja vojnu višefunkcionalnu pomorsku službu koja se ističe jer u prosjeku svakog dana: po pitanju sigurnosti spasi 14 života, pomogne 98 osoba u nevolji, provede 74 akcije traganja i spašavanja, obavi 31 državnu kontrolu luka s aspekta sigurnosti i ekologije na stranim plovilima, obavi 18 sigurnosnih pregleda na trgovačkim ribarskim plovilima, provede 24 istrage pomorskih nesreće i izda 102 inspekcijske potvrde američkim trgovačkim plovilima; po pitanju zaštite zaustavi 17 ilegalnih migranata na moru,

zaplijeni ili uništi više od 453 kilograma opojnih droga, a ukupno zaplijeni ili uništi 25 % svih količina droge kokain i marihuana svake godine u SAD-u¹⁰, obavi 25 nadzora međunarodnih plovila prema ISPS-u, prati 20 većih putničkih plovila, vojnih transportnih plovila, plovila pod posebnom zaštitom ili plovila koja prevoze izrazito opasan teret, obavi pregled 193 broda; po pitanju upravljanja servisira 135 i napravi korekciju na 23 sredstva za navigaciju, ukrca se na 17 plovila zbog provođenja propisa o ribarstvu i zaštićenim morskim vrstama, obavi nadzor nad 53 kontejnera, reagira na 12 onečišćenja naftom ili opasnim kemijskim tvarima, olakšava sigurnu plovidbu na 15 000 milja dugim unutrašnjim plovnim putovima¹¹.

4.1.1. Ljudski i tehnički kapaciteti USCG-a

USCG je jedna od pet ogranaka američkih oružanih snaga, najstarija neprekidna državna pomorska služba koja obavlja poslove traganja i spašavanja, provedbe pomorskih zakona, pomoći u navigaciji, lomljenje leda, zaštite okoliša, sigurnosti luka i vojne spremnosti.

Pripadnici USCG-a se dijele u časnike, dočasnike, pričuvni sastav, civile i pomoćno osoblje. Časnik USCG-a se postaje uspješnim završetkom na Akademiji USCG, završetkom Škole za časničke kandidate ili neposredno kroz jedan od više komisijskih programa. Akademija USCG-a je jedna od pet federalnih vojnih akademija, smještena je u New Londonu i godišnje upisuje oko 300 završenih srednjoškolaca. Traje 4 godine i završava s dodjelom diplome tehničke znanosti ili činom poručnika korvete. Škola za časničke kandidate uključuje 17 tjedana obuke s posebnim osvrtom na pomorske znanosti, provedbu zakona, pomorske vještine i rukovođenje. O značaju ove Škole govori i to da su uvjeti za upis vrlo strogi, a njezinim završetkom se stječe čin poručnika korvete i obveza trogodišnje pripravničke službe u pričuvnom sastavu USCG-a.

Dočasnici USCG-a obavljaju veliki broj različitih poslova bez kojih bi dnevne obveze USCG-a stale, poput primjerice poslova sigurnosti i provedbe zakona, pomorskih ophodnji, zrakoplovnih ophodnji i dr.

Pričuvni sastav USCG-a predstavljaju posebno obučeni pojedinci koji služe u USCG-u jedan vikend u mjesecu i dva tjedna svake godine. Oni rade uz bok aktivnim pripadnicima USCG-a i obnašaju iste poslove kao i aktivni pripadnici.

Svaki dan u USCG-u zajedno s vojnim osobljem rade i civili pri poslovima spašavanja života, kontroli luka i plovnih putova, zaštiti okoliša, provedbi zakona. U USCG-u ima više od 6 000 civilnih zanimanja i više od 200 različitih vrsta poslova koji se rade na više od 100 lokacija u SAD-u. Civilni imaju dinamične i fleksibilne karijere s visokim plaćama, izvrsnim beneficijama i posebnom počašću služenja svojoj državi.

Pomoćno osoblje USCG-a stalno osigurava sigurnosni nadzor nad plovnim putovima određenog područja, izravno pomaže u traganju i spašavanju i zaštititi mora te provodi nautičke programe i sigurnosne provjere plovila.

USCG rabi čitav niz tehničkih kapaciteta u provođenju dnevnih zadaća. Zajedno s velikim i malim brodovima u službi na moru se rabe zrakoplovi i helikopteri.

¹⁰ Police march, Adventures in law enforcement 2000, g., Senior editor, Police str. 23.

¹¹ <http://www.uscg.mil/top/about/overview.asp> od 18. 02. 2008. g.

USCG posjeduje ukupno 211 zrakoplova s tim da se taj broj neprestano mijenja ovisno o periodičkom održavanju. Zrakoplovi su marke Turboprop C-130¹² Hercules i mlazni HU-25 Falcon i djeluju iz malih i velikih zračnih baza. Helikopteri su tipa HH-65 Dolphin i HH-60 Jayhawk i djeluju s nosača helikoptera, zrakoplovnih postaja i zrakoplovnih centara. Njihove glavne zadaće su traganje i spašavanje, ekološka zaštita, operacije u zaleđenim područjima i presretanje.

Sva plovila manja od 65 stopa¹³ dužine su klasificirana kao čamci i obično djeluju blizu obale, ili u unutrašnjim morskim vodama. Dije se na: motorne čamce za spašavanje, motorne čamce za valove, spasilačke čamce, servisne čamce, čamce za provođenje reda u lukama, čamce za servisiranje navigacijskih sredstava i brojne manje nestandardne čamce uključujući gumenjake.

Veliki patrolni brodovi USCG-a se zovu kuteri (cutteri), veći su od 65 stopa te omogućavaju duži boravak na moru. Veliki kuteri preko 179 stopa su pod zapovjedništvom Atlantske i Pacifičke zone. Obično imaju na sebi motorni čamac za valove ili gumenjak s čvrstim dnom.

4.1.2. Ustrojstvo i zadaće USCG-a

Na čelu USCG-a se nalazi zapovjednik¹⁴. Pomaže mu zamjenik zapovjednika i dva pomoćnika zapovjednika koji ujedno predstavljaju zapovjednike Atlantske i Pacifičke zone te pobočnik.

Pobočnik je neposredno odgovoran za područje ljudskih resursa, obavještajne i kriminalističke istrage, provedbu operacija, inženjering i logistiku, planiranje, zapovijedanje i nadzor komunikacijske informatike i informacijske tehnologije te nabavu.

Zapovjednici dviju zona, Atlantske i Pacifičke su neposredno odgovorni za provedbu zadaća USCG-a u svojim zonama.

USCG ima mogućnost provedbe vojnih, redarstvenih i humanitarnih zadaća. Njezinih pet osnovnih zadaća su: sigurnost na moru, kontrola poštivanja zakona na moru, održavanje sigurnosti plovnih putova, nacionalna obrana i zaštita prirodnih resursa.

a) Sigurnost na moru – Ogleda se prvenstveno kroz akcije traganja i spašavanja i pomorske sigurnosti. SAR je najpoznatije područje djelovanje USCG-a u kojem je ona prepoznata kao vodeća svjetska sila u ovom području djelovanja. Oglašavanjem signala za uzbunu, USCG postaje spremna na suočavanje s opasnim pomorskim okruženjem, često riskirajući vlastitu sigurnost u cilju spašavanja ljudskih života i imovine na moru. USCG djeluje zajedno s drugim federalnim državnim i lokalnim agencijama kao i stranim zemljama, kako bi mogla pružiti

¹² <http://www.voanews.com/croatian/archive/2002-08/a-2002-08-08-1.cfm> od 22.08.2007. g. navodi da ako se i za jednu američku vladinu agenciju može reći da udovoljava brojnim različitim zadacima, i to zavidnom brzinom i efikasnošću da je to Obalna straža. Naime C-130 u jednom letu može istražiti jedan brod sumnjiv na terorističku djelatnost, presresti drugi i na njemu zaplijeniti drogu, te opskrbiti treći brod na pučini gorivom zbog nevolje koja ga je zadesila.

¹³ U našem mjernom sustavu je riječ o 19,5 metara.

¹⁴ Zapovjednik USCG-a je admiral Robert J. Papp, jr. s mandatom od 4 godine, izabran od strane predsjednika SAD-a i potvrđen u Senatu SAD-a. Za razliku od zapovjednika marinaca zapovjednik USCG-a nije član združenih načelnika stožera već izravno odgovara predsjedniku SAD-a, ministru domovinske sigurnosti i ministru obrane. Prije ulaska u Ministarstvo domovinske sigurnosti zapovjednik USCG-a je bio podređen ministarstvu prometa.

najbrži i najučinkovitiji odgovor na poziv u pomoć. USCG održava sustav nadzora brodova pod imenom AMVER¹⁵ (automatizirani uzajamni sustav spašavanja plovila) koji omogućuje skretanje trgovačkih plovila u svrhu pružanja pomoći. Kod sustava AMVER vrijedi spomenuti i priznanje koje je pet godina uzastopce dobio kapetan Slavko Koncul s motornog broda »Jadran«, te je nagrađen prestižnim plamencem sa zlatom kojim se podiže na brodski jarbol i predstavlja određeni privilegij u SAD-u¹⁶. Program sigurnosti na moru USCG unaprijeđuje kroz zakonodavne i nadzorne uloge obavljajući preglede trgovačkih plovila i dajući licence zapovjednicima i posadi. Primarno nastojanje USCG-a je smanjenje broja smrtno stradalih i ozlijeđenih na američkim trgovačkim plovilima, smanjenje broja nesretnih slučajeva vezanih uz putnike, kao i broja sudara i nasukavanja u vodama pod jurisdikcijom USCG-a. U stalnom nastojanju da spriječi buduće neželjene događaje USCG također istražuje pomorske nesreće s analizom razloga koji su doveli do pomorske nesreće. Zaključci izvučeni iz istrage pomorskih nesreća rabe se u programima prevencije, često u obliku usavršenih regulativnih i sigurnosnih standarda. Kao međunarodni lider USCG surađuje s drugim državama i agencijama poput Međunarodne pomorske organizacije kako bi promovirala više standarde sigurnosti za komercijalna plovila i njihove posade. Kao vodeći američki predstavnik u Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (specijaliziranoj agenciji UN-a) USCG je vodeća snaga u implementaciji međunarodnih standarda vezanih uz sigurnost i onečišćenje. Ipak, ne provode sve zemlje ove standarde. Povećanjem broja brodova pod zastavama trećih zemalja povećava se broj plovila koja ne zadovoljavaju današnje standarde. U tu svrhu USCG je razvila američku strategiju poboljšanja i unaprjeđenja programa državne kontrole luka kako bi iste brodove prisilila na provođenje zadanih standarda ili onemogućavanje njihove daljnje plovidbe. Posebnu pozornost USCG osim sigurnosti plovidbe komercijalnih plovila posvećuje i sigurnosti plovidbe za više od 76 milijuna rekreacijskih plovila kojima američki nautičari krstare američkim plovničkim putovima. Program rekreacijske plovidbe je fokusiran na smanjenje broja žrtava i zaštitu od onečišćenja okoliša. Pomoćno osoblje USCG-a pridonosi u velikoj mjeri provođenju ovih programa pružajući besplatne tečajeve sigurne plovidbe, preglede iz usluge za rekreacijske nautičare, verifikaciju navigacijskih sredstava i preglede komercijalnih objekata.

b) Kontrola poštivanja zakona na moru – Od 1790. godine USCG je primarni instrument provođenja zakona na moru. U počecima osnovana od Alexandera Hamiltona kao Porezna mornarica, USCG je započela sa zaštitom uvoznih naknada. Od tada su se pomorsko sigurnosne zadaće eksponencijalno povećavale, gotovo uvijek u sinergiji, kako bi se osiguralo provođenje federalnih zakona na moru od sprječavanja piratstva do osiguranja provođenja sigurnosnih mjera, te provedbe zakona o zaštiti ribljeg fonda, kao i sprječavanja krijumčarenja drogom i ljudima. Budući da USCG ima ovlasti provođenja zakona, ona može spriječiti strane ribarske brodove u nedozvoljenom ulasku na područje pod američkom jurisdikcijom, presretati plovila s drogom i ilegalnim useljenicima, kao i zaustaviti neodgovorne nautičare. Američki nacionalni sigurnosni interesi danas se ne definiraju samo u području neposredne vojne

¹⁵ To je ujedno i naziv jednog od Ureda USCG-a. Svake godine USCG dodjeljuje godišnju nagradu AMVER posadama brodova koje svojim vremenskim i drugim izvješćima pomažu USCG-u u očuvanju visokog stupnja sigurnosti i posebno spašavanja ljudskih života na moru. Ta je nagrada 2002. g. dodijeljena motornom brodu »Pelješac« koji plovi u sastavu Atlantske plovidbe iz Dubrovnika jer je zapovjednik broda tijekom jedne godine uputio više od 140 poruka USCG-u.

¹⁶ AMVER zastave za pomoć Obalnoj straži, Jutarnji list, 02. 10. 2008. g., str. 41.

opasnosti za SAD i njezine saveznike. Uzimajući u obzir današnju širu definiciju nacionalne sigurnosti USCG traži načine smanjenja rizika od terorističkih napada na američke putnike u stranim i domaćim lukama, suočavajući se s izuzetno teškom zadaćom sprječavanja visoko sofisticiranih protivnika. Desantni timovi USCG-a kontinuirano sprječavaju kršenje međunarodnih ribarskih ugovora, kao i pokušaje krijumčarenja opojnih sredstava u SAD. Dotok ilegalnih opojnih sredstava je jedan od najvećih američkih sigurnosnih problema na moru. Kao vodeća pomorska agencija koja štiti javnost od prijetnje koju predstavlja droga, USCG igra ključnu ulogu u implementaciji strategije državnog vrha SAD-a sprječavanja trgovine drogom. Znatna financijska sredstava su potrebna za obavljanje ophodnji duž obalne crte SAD-a, te voda pripadajućih tzv. tranzitnih zona koje rabe krijumčari. Ovo područje od 6 milijuna četvornih milja (približno veličina kopnenog dijela SAD-a) uključuje i Karibe, Meksički zaljev i istočni dio Tihog oceana. Zaštita bioloških pomorskih resursa, prvenstveno kroz detekciju i sprječavanje ilegalnog ribarstva, je još jedna od zadaća USCG-a koju ona obavlja od svojih početaka pa do danas, pogotovo imajući u vidu veliko širenje ribarskih flota nakon Drugog svjetskog rata i njihovog negativnog utjecaja na morske resurse, do današnje odgovornosti na površini od 3,36 milijuna četvornih milja američkog gospodarskog pojasa, najvećeg takvog područja u svijetu. Protok ilegalnih imigranata u čamcima je opasnost za ljudske živote i ujedno kršenje američkih i međunarodnih zakona¹⁷. Misije presretanja ovakvih plovila imaju redarstveni kao i humanitarni karakter. Činjenica je da većina presretanja plovila s ilegalnim useljenicima započinu kao SAR misije, obično na otvorenom moru daleko od američkih obalnih voda. USCG je vodeća agencija u provođenju američkih imigracijskih zakona na moru, bilo da se radi o masovnoj imigraciji, zahtijevanju statusa azilanta ili izbjeglice, krijumčarenja ljudima ili repatrijaciji. U svom nastojanju da osigura SAD od ilegalnih migracija USCG konstantno nadzire pomorske tranzitne zone, pronalazi ilegalne imigrante, spašava ljude s tonućih ili nesigurnih plovila, osigurava humanitarnu pomoć i obučava ostale zemlje u cilju onemogućavanja ilegalne migracije u smjeru SAD.

c) Održavanje sigurnosti plovnih putova – Zadaće USCG-a vezane za ovu točku odnose se na sigurnost protoka ljudi i dobara američkim vodenim putovima. Prije osnivanja Porezne mornarice 1790. godine tajnik za financije Alexander Hamilton je tražio načine zaštite važnih tereta koje je prevozila trgovačka mornarica. Kao preventivnu mjeru on je predložio stvaranja federalne agencije (*Revenue Cutter Service*) kako bi štitio američko pomorstvo od raznih oblika obalnih pogibelji uključujući hridi i pličine koje prijete brodovima u navigaciji. Od strane Kongresa SAD-a 1789. godine je osnovana svjetioničarska služba, još jedna služba prethodnik današnje USCG. Svjetioničarska služba je bila odgovorna za postavljanje i održavanje navigacijskih pomoćnih sredstava. Današnji američki pomorski transportni sustav u sebi sadržava brojne plovne putove, luke i poveznice s obalnim transportom, kao što su kontejnerski terminali, koji svi zajedno omogućuju različite načine prijevoza, kako bi se prevezli ljudi i dobra s mora i na more. Kao vodeća nacionalna agencija za upravljanje plovnim putovima, lučku sigurnost i osiguranje, kao i sigurnost, nadzor i certifikaciju plovila USCG je stalno fokusirana ne samo na prevenciju pomorskih nesreća, nego i na prevenciju ostalih oblika katastrofa, bile one prirodne ili uzrokovane ljudskim faktorom. USCG je također odgovorna

¹⁷ Najveći broj pokušaja ilegalnih migracija morskim putem se odnosi na područje između Kube i američke savezne države Floride.

za održavanje i ophodnju plovnih putova, potrebnog da bi se održala unutarnja trgovina, olakšala međunarodna trgovina, te održala dostupnom vojna flota za nacionalnu obranu. Ledolomci drže plovnim prolaze za trgovačku mornaricu u zimi, a prometni pomorski servis koordinira sigurnu i učinkovitu plovidbu komercijalnih plovila. USCG održava putokaze i prometne znakove više od 50 000 federalnih navigacijskih oznaka, uključujući plutače, svjetionike, dnevne farove i radio navigacijske signale na američkim plovnim putovima. Ova pomoćna sredstva za navigaciju nužna su za plovidbu morem. Diferencijalna GPS (*Global Position System*) mreža USCG-a je potpuno operativna i pomorcima trenutačno pruža najprecizniji elektronički navigacijski sustav. Poput ralica koje čiste snijegom pokrivene ceste ledolomci USCG-a drže otvorenima plovne putove koliko god je to moguće za komercijalni promet tijekom zime. U zagušenim lukama USCG koordinira sigurno i učinkovito manevriranje komercijalnih plovila kroz svoj pomorski prometni sustav. USCG je također odgovorna za otprilike 18 000 cestovnih i željezničkih mostova koji prelaze preko plovnih putova u čitavoj zemlji. USCG izdaje dozvolu za gradnju mostova, naređuje uklanjanje onih koji smetaju plovidbi i nadgleda rad pokretnih mostova.

d) Poslovi nacionalne sigurnosti – Više od 215 godina USCG služi američkoj naciji kao jedna od pet američkih oružanih snaga¹⁸. Tijekom svoje slavne prošlosti USCG je uživala jedinstven odnos s mornaricom. Po statutu USCG je vojna sila koja sudjeluje u udruženim vojnim snagama, a funkcionira kao specijalizirana služba pod mornaricom u vrijeme rata ili ako tako naredi predsjednik SAD-a. USCG ima također i zapovjednu odgovornost za američku pomorsku obrambenu zonu sprječavajući potencijalne prijetnje američkoj obali, lukama i unutarnjim plovnim putovima kroz djelatnosti lučke sigurnosti, obrane vojnih luka i operacije i vježbe vezane uz obalno ratovanje. Danas se američki sigurnosni interesi ne definiraju samo kroz prizmu izravne vojne opasnosti za SAD i njezine saveznike. Terorističkim napadom 11.09.2001. godine SAD su u potpunosti shvatile prijetnju na domaćem terenu od strane visoko sofisticiranih i podmuklih neprijateljskih skupina. USCG je preuzela jednu od vodećih uloga u odgovoru na napade provodeći domovinsku sigurnost u vojnim i trgovačkim lukama i duž američke obale. Komercijalni, tankerski, putnički i trgovački brodovi su pod pojačanim mjerama zaštite koje provodi USCG. Uloga USCG-a u podršci američkim vojnim zapovjednicima je jasno opisana u memorandumu potpisanom od strane tajnika za obranu i tajnika za promet 1995. godine. Četiri važne zadaće vezane uz nacionalnu obranu dodijeljene su USCG-u. Te misije uključuju: operacije presretanja na moru, lučke aktivnosti vezane uz obranu i sigurnost, mirnodopske operacije i operacije zaštite okoliša. To su osnovne vojne zadaće dodijeljene USCG-u kao komponenti udruženih i kombiniranih snaga u mirnodopsko, krizno i ratno vrijeme. Izvan američkih obalnih voda USCG pruža potporu stranim pomorskim i vojno-pomorskim snagama kroz obuku i udružene operacije. Brojne svjetske pomorske nacije imaju snage koje djeluju prvenstveno u priobalnim morima, a koje se uvelike podudaraju s misijama USCG-a. Zbog raznolikosti svojih zadaća USCG predstavlja jak uzor za čijim iskustvima raste interes u inozemstvu¹⁹.

¹⁸ http://hr.wikipedia.org/wiki/Oru%C5%9Cane_snage_SAD-a navodi pet grana oružanih snaga SAD-a: kopnena vojska SAD-a (U.S. Army), korpus mornaričkog pješništva SAD-a (U.S. Marine Corps), ratna mornarica SAD-a (U.S. Navy), ratno zrakoplovstvo SAD-a (U.S. Air Force) i obalna straža SAD-a (U.S. Coast Guard).

¹⁹ Prvi posjet jednog broda USCG-a Hrvatskoj je bio posjet patrolnog broda Legare gradu Splitu od 19. do 24. srpnja 2001. g. kojom prilikom je posada broda zajedno s pripadnicima Hrvatske ratne mornarice, Pomorske policije i

e) Zaštita prirodnih resursa – Ekološkom zaštitom prirodnih resursa bogatog i osjetljivog morskog živog svijeta USCG pridonosi dobrobiti nacije i svijetu uopće. Zadaće USCG-a u zaštiti prirode datiraju više od 194 godina u prošlost. Godine 1822. je zatražena zaštita od *Revenue Cutter Servicea* kako bi se državne šume zaštitile od kradljivaca. USCG danas štiti vrijedne pomorske resurse. Međutim, u današnje vrijeme najveću opasnost predstavljaju preveliki, nekontrolirani ulov ribe i krivolov u američkim vodama. U nastojanju da se zaštiti biomasa u američkom gospodarskom pojasu USCG djeluje na različitim poljima, npr. obavlja ophodnje u neribolovnim zonama u blizini New Englanda kako bi se ugroženim vrstama pružila mogućnost povećanja brojnosti. Bliskom suradnjom s drugim federalnim i stranim agencijama USCG također poduzima korake protiv nezakonitog korištenja oceanskih poteznih mreža na Tihom oceanu. Kuteri USCG-a u stalnoj su ophodnji u Beringovom moru u cilju sprječavanja krivolova u ribom bogatim Aljaškim vodama. USCG igra važnu ulogu u nastojanjima zaštite ugroženih vrsta²⁰, a jedan je od začetnika borbe protiv zagađenja voda. U svom istraživačkom i razvojnom centru razvila je tehniku »otiska prsta« nafte kako bi se otkrio izvor onečišćenja. Danas su udarni timovi USCG-a na raspolaganju 24 sata kako bi brzo djelovali u slučaju nezgoda i onečišćenja pomorskog okoliša. Ova služba također provodi federalne zakone onečišćenja mora otpadom sa svih vrsta plovila. Kroz program javne edukacije nazvan »Partneri na moru« USCG promovira važnost čistog morskog okruženja, te u tu svrhu blisko surađuje sa stranim državama i internacionalnim agencijama kako bi smanjila broj pomorskih nesreća (te onečišćenja prouzročena istima) kroz postavljanje i provođenje unaprijeđenih sigurnosnih standarda za komercijalna plovila i njihove posade. Kako bi se postigao dugoročni cilj otklanjanja opasnosti od zagađenja američkih plovnih putova USCG provodi ozbiljan pristup problemu kroz prevenciju i provođenje mjera. USCG surađuje s pomorskom industrijom kako bi se razvili novi sigurnosni standardi za komercijalna plovila i njihove posade te provodi te standarde kroz rigorozna testiranja i sveobuhvatnu istragu pomorskih nesreća i onečišćenja.

5. Zaključak

Značenje mora je mnogostruko i može se promatrati sa više aspekata. Ono je ponajprije izvor života jer je najveći opskrbljivač kisikom. Nadalje obiluje biljnim i životinjskim svijetom, a predstavlja i „tekući rudnik“ suvremenog svijeta. More je posrednik u povezivanju i organizaciji života na Zemlji jer čak oko 60% cjelokupnog čovječanstva živi u obalnom pojasu što upućuje na povezanost ljudi s morem. More je značajan izvor energije putem svojih valova, morskih mijena, vjetera i drugih prirodnih pojava. Na morskom dnu se nalaze izvori nafte kao jednog od najvažnijih svjetskih energenata. More ima ogroman značaj u transportu, pomorskom prometu, i gospodarstvu općenito. Njegova moguća daljnja eksploatacija je predmet svakodnevnih mnogobrojnih istraživanja koja uključuje i njegovo podmorje.

Lučke kapetanije provodila obuku i obrazovne aktivnosti vezane uz misiju Obalne straže u akcijama traganja i spašavanja.

²⁰ U Meksičkom zaljevu pomaže zaštitu ugroženih morskih kornjača, u Atlantskom moru spašava kitove, na Havajima uklanja tone morskih ostataka iz koraljnog grebena, na Aljasci štiti mladunčad morskog lava, a na Floridi štiti raže.

Sve države čije obale oplakuje neko more su svjesne njegovog značaja te su na različite načine uspostavile sustave njegove zaštite. Ustrojstvo i organizacija službi čija je nadležnost prije svega kontrola i zaštita morskih površina je u svjetskim okvirima veoma različita. Različitost se očituje od resora kojem te službe pripadaju, njihove veličine, nadležnosti, ustroja pa možemo kazati i snage i moći.

Obalna straža kao jedna od institucionalnih oblika službi koja štite suverena prava države na moru je također ustrojena u svjetskim okvirima na različite načine. Pa tako uočavamo Obalne straže manjih zemalja sa malim brojem svojih pripadnika i uskom nadležnošću do onih koji predstavljaju i dijelove Armija i s različitom lepezom nadležnosti.

Vrijedi napomenuti da je i Republika Hrvatska dana 03. listopada 2007. godine ušla u krug zemalja koje imaju formiranu Obalnu stražu. Naime, tog dana je izglasan Zakon o Obalnoj straži Republike Hrvatske kojim je u nadležnost Obalne straže Republike Hrvatske stavljena zaštita suverenih prava i provedba jurisdikcije Republike Hrvatske u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, epikontinentalnom pojasu i na otvorenom moru.

LITERATURA

- 1) Dizionario enciclopedia Italiano, Vol V, Roma, 1970.
- 2) Encyclopedia Britanica Vol. III, William Benton, London-Chicago, 1963. i 1986.
- 3) Luburić, Dragoljub: Obalne straže u svijetu, Naše more broj 45 (3-4,5-6)/98., Dubrovnik, 1998.
- 4) Stone, Rebecca: Police march, Adventures in law enforcement 2000, Senior editor, Police
- 5) <http://www.voanews.com/croatian/archive/2002-09/a-2002-09-16-1-1-cfm> od 15.01.2014.
- 6) http://www.hr.wikipedia/wiki/Oružane_snage_SAD-a od 12.01.2014.
- 7) <http://www.uscg.mil/top/about/overwiev.asp> od 15.01. 2014.
- 8) <http://www.guardiacostiera.it/en/indeks.cfm> od 12.02.2014.

Summary

STRUCTURE AND ORGANIZATION OF COAST GUARDS IN THE WORLD WITH SPECIAL REFERENCE TO UNITED STATES COAST GUARD

The sea as a natural resource covers more than 2/3 of the enire Earth's surface. At any given moment, no sea surface, in its depths, as well as in the air space above the sea surface, a series of different activities is taking place – from natural ones to the ones conditioned by human activity. The protection of that space is imposed as one of the most important issues. Therefore, the countries decide to implement different institutional forms to protect that space. In this article, the author describes the formation and organization of the coast guards in world framework as one of the institutional forms of sea space protection, with special emphasis put on the United States Coast Guard. Key words: formation, Coast guard, United States Coast Guard.

Key words: structure, coast guard, United States Coast Guard

